

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2013

YEARBOOK

2013

ГОДИНА 4

VOLUME IV

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2013
YEARBOOK
2013

ГОДИНА 4

VOLUME IV

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

За издавачот

проф. д-р Јованка Денкова

Издавачки совет

Проф. д-р Саша Митрев
Проф. д-р Блажо Боев
Проф. д-р Лилјана Колева Гудева
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Махмут Челик
Доц. д-р Ранко Младеноски
М-р Ристо Костуранов

Редакциски одбор

Проф. д-р Виолета Димова
Вонр. проф. Луси Караниколова
Доц. д-р Толе Белчев
Доц. д-р Билјана Ивановска
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Марија Леонтиќ
Доц. д-р Марија Кусевска
Доц. д-р Марија Кукубајска
Виш лектор м-р Снежана Кирова
М-р Весна Коцева

Главен уредник

Доц. д-р Билјана Ивановска

Одговорен уредник

Доц. д-р Нина Даскаловска

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
Доц. д-р Марија Кукубајска
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Печати

Печатница „2-ри Август“ - Штип
Тираж - 300 примероци

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Editorial board

Prof. Sasa Mitrev, Ph.D.
Prof. Blazo Boev, Ph.D.
Prof. Liljana Koleva – Gudeva, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Mahmut Chelik, Ph.D.
Ass. Prof. Ranko Mladenovski, Ph.D.
Risto Kosturanov, M.Sc.

Editorial staff

Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Asoc. Prof. Lusi Karanikolova Ph.D.
Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Leontic, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Kusevska, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Kukubajska Ph.D.
Lecturer Snezana Kirova, M.A.
Vesna Koceva, M.A.

Managing editor

Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.

Editor in chief

Ass. Prof. Nina Daskalovska, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska–Atanasovska
(Macedonian)
Ass. Prof. Marija Kukubajska, Ph.D.
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Printing

„Vtori Avgust“ - Stip
Printing No 300

Address of editorial office

Goce Delcev University–Stip
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10A
PO box 201, 2000 Stip
R. of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENT

д-р Билјана Ивановска д-р Јаготка Стрезовска СИНТАКСИЧКАТА СТРУКТУРА НА ГЛАГОЛИТЕ СО ПРИЗНАКОТ „ЕМОЦИОНАЛНОСТ“ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Biljana Ivanovska, Ph.D. Jagotka Strezovska, Ph.D. THE SYNTACTIC STRUCTURE OF THE VERBS WITH THE FEATURE “EMOTIONALITY” IN THE CONTEMPORARY GERMAN AND MACEDONIAN LANGUAGE	7
д-р Билјана Ивановска д-р Нина Даскаловска ПРЕГЛЕД И КЛАСИФИКАЦИЈА НА ГЛАГОЛИТЕ ШТО ИСКАЖУВААТ ПСИХИЧКА СОСТОЈБА ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Biljana Ivanovska, Ph.D. Nina Daskalovska, Ph.D. OVERVIEW AND CLASSIFICATION OF VERBS EXPRESSING PSYCHOLOGICAL STATE IN CONTEMPORARY GERMAN AND MACEDONIAN LANGUAGE	15
д-р Дејан Методијески Костадин Голаков КУРСЕВИТЕ ЗА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ КАКО ФАКТОР ЗА ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА ТУРИСТИЧКАТА СЕЗОНА Dejan Metodijeski, Ph.D. Kostadin Golakov FOREIGN LANGUAGE COURSES AS A FACTOR FOR PROLONGATION OF THE TOURIST SEASON	23
м-р Ева Ѓорѓиевска КОНЦЕПТОТ НА НАРАТИВЕН ИДЕНТИТЕТ КАЈ ПОЛ РИКЕР И НЕГОВАТА ПРИМЕНЛИВОСТ НА ДЕЛОТО НА МАРСЕЛ ПРУСТ Eva Gjorgjievaska, M.A. THE CONCEPT OF NARRATIVE IDENTITY IN PAUL RICOEUR AND ITS APPLICABILITY ON MARCEL PROUST’S WORK	29
доц. д-р Фадил Хоџа СУЛТАНИ ПОЕТИ ОД 16 ВЕК И НИВНАТА ПОЕЗИЈА Fadil Hodza, PhD SULTANS POETS IN THE XVI CENTURY AND THEIR POETRY	39
Ивана Митева ПРИЧИНИ ЗА КОРИСТЕЊЕ ТЕХНОЛОГИЈА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК Ivana Miteva REASONS FOR USING TECHNOLOGY IN THE ENGLISH LANGUAGE CLASSROOM	49

- м-р Јане Јованов**
ЛИНГВИСТИЧКИОТ РЕЛАТИВИЗАМ ПРЕКУ ПРЕГЛЕДОТ НА
ЕУФЕМИЗМИ И ПРИНЦИПИТЕ НА НОВОГОВОРОТ ВО „1984“
Jane Jovanov, M.A.
LINGUISTIC RELATIVISM THROUGH A REVIEW OF
EUPHEMISMS AND THE PRINCIPLES OF NEWSPEAK IN “1984” 55
- проф. д-р Блаже Китанов**
РАСКАЗИТЕ И ПАТОПИСИТЕ НА АЦО ШОПОВ
Ph.D Blaze Kitanov
STORIES AND TRAVELOGUE NOTES OF ACO SHOPOV 63
- д-р Ранко Младеноски**
ОДНОСОТ НА МАКЕДОНИСТИТЕ ОД 19 ВЕК
КОН АНТИЧКА МАКЕДОНИЈА
Ranko Mladenoski, Ph.D.
THE POSITION OF 19TH CENTURY
MACEDONIAN REFORMERS ON ANCIENT MACEDONIA 73
- д-р Марија Леонтиќ**
СЕМАНТИКАТА НА ТУРСКИОТ СУФИКС
-џи/-чи /-CI/ (-c1, -c1, -cu, -cū, -ç1, -ç1, -çu, -çü)
ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
Marija Leontic, Ph. D.
THE SEMANTICS OF THE TURKISH SUFFIX
-џи/-чи /-CI /(-c1,-c1,-cu,-cū,-ç1,-ç1,-çu,-çü)
IN THE TURKISH AND IN THE MACEDONIAN LANGUAGE 83
- д-р Луси Караниколова-Чочоровска**
ЗА ТРАДИЦИЈАТА И МЕНТАЛИТЕТОТ ВО РОМАНОТ
„ЗОНА ЗАМФИРОВА“ ОД СТЕВАН СРЕМАЦ
Lusi Karanikolova-Chochorovska, Phd
ON THE TRADITION AND MENTALITY IN THE NOVEL
„ZONA ZAMFIROVA“ BY STEVAN SREMAC 93
- доц. д-р Махмут Челик**
ЖИВОТНОТО ДЕЛО НА ШУКРИ РАМО (1918-1988)
Mahmut Celik, PhD
THE LIFEWORK OF THE WRITER SHUKRI RAMO 103
- м-р Марија Крстева**
ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА ДЕНЕС – ДАЛИ „ЛОКАЛНОТО“ Е НОВОТО „ГЛОБАЛНО“?
Marija Krteva, MA
IS THE “LOCAL” THE NEW “GLOBAL”? 109
- д-р Марија Кусевска**
СТЕКНУВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
Marija Kusevska, PhD
DEVELOPING PRAGMATIC COMPETENCE 113

- м-р Марија Тодорова**
м-р Весна Коцева
АНКЕТАТА КАКО МЕТОД ЗА НАУЧНО ИСТРАЖУВАЊЕ
Marija Todorova, M.A.
Vesna Kocева, M.A.
SURVEY AS A SCIENTIFIC RESEARCH METHOD 121
- Моника Ценова**
УПОТРЕБАТА НА КОНЦЕПТУАЛНАТА МЕТАФОРА КАКО ПРОМОТОР НА
ВЕСТИ ВО НАСЛОВИТЕ НА МАКЕДОНСКИТЕ И АМЕРИКАНСКИТЕ ВЕСНИЦИ
Monika Cenova
THE USE OF CONCEPTUAL METAPHOR AS A NEWS STORY PROMOTER IN
MACEDONIAN AND AMERICAN NEWSPAPER HEADLINES 131
- м-р Надица Маркоска**
ЛЕКСИКАТА ВО ФУДБАЛОТ ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК
Nadica Markoska, M.A.
FOOTBALL LEXICON OF ITALIAN LANGUAGE 139
- м-р Наталија Поп Зариева**
ФИКЦИЈА ИЛИ РЕАЛНОСТ: ПОПУЛАРНАТА КУЛТУРА НА 21 ВЕК И
ПОСТМОДЕРНАТА ЛИТЕРАТУРА
Natalija Pop Zarieva, M.A.
FICTION OR REALITY: POPULAR CULTURE OF 21st CENTURY AND
POSTMODERN LITERATURE 149
- д-р Нина Даскаловска**
д-р Билјана Ивановска
РАЗВИВАЊЕ НА ВЕШТИНИТЕ НА ЧИТАЊЕ
Nina Daskalovska, Ph.D.
Biljana Ivanovska, Ph.D.
DEVELOPING READING SKILLS 155
- доц. д-р Марија Емилија Кукубајска**
Фросина Јованова
ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНА СПОРЕДБА: АМЕРИКАНСКАТА
БИТ КУЛТУРА СОЦИЈАЛНО АКТИВИРАНА ОД ПОСТМОДЕРНИЗМОТ
Marija Emilija Kukubajska, PhD
Frosina Jovanova
INTERDISCIPLINARY COMPARISON: THE AMERICAN BEAT CULTURE
SOCIAALLY ACTIVATED BY POST-MODERNISM 161
- проф. д-р Виолета Димова**
Габриела Николовска
ЕТИЧКИТЕ ВРЕДНОСТИ ВО БАЈКИТЕ ОД БРАЌАТА ГРИМ
Violeta Dimova, Ph.D.
Gabriela Nikolovska
ETHICAL VALUES IN THE GRIMM BROTHERS' FAIRY TALES 173

- проф. д-р Димова Виолета**
Гордана Николовска
ВТОР СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО СОВРЕМЕНОТО ОБРАЗОВАНИЕ – АСПЕКТИ И
УСЛОВИ ЗА НЕГОВО ИЗУЧУВАЊЕ
Ph.D. Dimova Violeta
Gordana Nikolovska
SECOND FOREIGN LANGUAGE IN CONTEMPORARY EDUCATION:
ASPECTS AND CONDITIONS FOR ITS ACQUISITION 179
- м-р Драгана Кузмановска**
м-р Биљана Петковска
Весна Ничева
УСПЕШЕН ТРАНСФЕР НА ПОГОВОРКИТЕ И
ПОСЛОВИЦИТЕ ОД ЕДЕН ВО ДРУГ ЈАЗИК
M.A. Dragana Kuzmanovska
M.A. Biljana Petkovska
Vesna Nicheva
SUCCESSFUL TRANSFER OF PROVERBS AND SAYINGS
FROM ONE LANGUAGE INTO ANOTHER 183
- м-р Јована Караникиќ**
ИМИЊАТА ОД СТРАНСКО ПОТЕКЛО КАКО КУЛТУРНИ РЕФЕРЕНЦИ ПРИ
ПРЕВОД НА КНИЖЕВНИ ТЕКСТОВИ
Jovana Karanikik, MA
THE NAMES OF FOREIGN ORIGIN AS CULTURAL REFERENCES IN THE
TRANSLATION OF LITERARY TEXTS 191
- м-р Снежана Кирова**
КАКОВ НАСТАВНИК ВСУШНОСТ САКАМЕ
Snezana Kirova
WHAT KIND OF A TEACHER DO WE ACTUALLY WANT 201
- м-р Татјана Уланска**
м-р Весна Коцева
ПРОФИЛОТ НА ИДНИОТ ПРЕВЕДУВАЧ И ТОЛКУВАЧ ВО ПРЕСРЕТ
НА ВЛЕЗОТ НА МАКЕДОНИЈА ВО ЕУ
Tatjana Ulanska, M.A.
Vesna Koceva, M.A.
THE PROFILE OF THE FUTURE TRANSLATOR AND INTERPRETER
IN THE ACCESSION PROCESS OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA
IN THE EUROPEAN UNION 207

Оригинален научен труд
Original research paper

УСПЕШЕН ТРАНСФЕР НА ПОГОВОРКИТЕ И ПОСЛОВИЦИТЕ ОД ЕДЕН ВО ДРУГ ЈАЗИК

м-р Драгана Кузмановска¹
м-р Биљана Петковска²
Весна Ничева³

Апстракт

По бројните проучување извршени во рамките на лексикологијата, фразеологијата и паремиологијата, се дојде до заклучок дека навидум тешко преводливите јазични категории, какви што се поговорките и пословиците, се преводливи односно имаат свои еквиваленти дури и во јазиците со различна фразеологија. Успешното трансферирање на ваквите јазични категории секако зависи и од лингво-културниот приод. Во основа лингво-културата ја содржи кумулативната функција на јазикот, во која јазикот служи како складирање и трансфер на објект на колективното искуство, а ваквите јазични категории се манифестираат најјасно во фразеологијата.

Клучни зборови: *фразеолошки единици, еквиваленти, лингво-културен приод, преводливост.*

SUCCESSFUL TRANSFER OF PROVERBS AND SAYINGS FROM ONE LANGUAGE INTO ANOTHER

M.A. Dragana Kuzmanovska
M.A. Biljana Petkovska
Vesna Nicheva

Abstract

After numerous researches being done in the fields of lexicology, phraseology and paremiology, still the existent and considered as difficult to translate language categories such as proverbs and sayings are actually translatable and have their equivalents even in the languages with different phraseology. The successful transfer of these language categories also

¹) Лектор по германски јазик, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

²) Лектор по англиски јазик, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

³) Професор по одделенска настава, Основно училиште „Ванчо Прке“ - Штип

depends on the lingua-cultural approach. Basically, lingua-culture contains the cumulative function of the language itself in which the language serves as storage and transfer of the object from the collective experience, and these language categories clearly manifest themselves in the phraseology.

Key words: *phraseological units, equivalents, lingua-cultural approach, translatability.*

Вовед

Несомнено е дека јазикот го разликува човекот од животните. Тој претставува најважно средство за комуникација, преку кое се отсликува светот во кој опстојува човекот, но мајчиниот јазик отсликува еден свет, странскиот друг, а јазикот во фаза на изучување го претставува меѓусветот („Zwischenwelt“ nach Weisgerber, 1962). Тенденцијата на оној кој изучува странски јазик е да го премине тој меѓусвет и да стапи во светот на другиот јазик. Кога световите се пресекуваат и поклопуваат ова се чини изводливо, но што да се стори кога световите значајно дивергираат еден од друг? А и кога се пресекуваат, тоа е сепак само до одредена мера, бидејќи она што во едниот јазик обично се изразува со една лексема во другиот можеби се искажува со повеќе лексеми (Симоска 2002, 124) или со фразема, и обратно. Понекогаш дискрепанцата меѓу надворешно-јазичната стварност од едниот до другиот јазик е толку голема, што доведува до непостоење на денотатот во другиот јазик. Јазикот е интегрален дел на културата, а културите во кои опстојува тој помалку или повеќе се разликуваат една од друга, меѓутоа специфичностите на културата не опстојуваат секогаш, туку можат да се препознаат и да се интегрираат само при споредбата на различните култури (Prunč 2002, 199). Оттаму, владеењето на одреден јазик претставува познавање одредена култура, а преведувачката компетентност не произлегува исклучиво од јазичната, поради што преведувањето, освен јазичната, претпоставува и минимум културна компетентност.

Предмет на истражување на овој труд е изводливоста или неизводливоста за автентичен превод на поговорките и пословиците од германскиот во македонскиот јазик. Интенција на овој труд е запознавање со значењето на лингво-културата, која е предуслов за една успешна комуникација.

Предуслов за една успешна комуникација не е само поседувањето на заеднички јазик, туку, исто така, претставува и присуството на сопственото знаење.

Е.М. Верещагин и В.Г. Костомаров разликуваат три вида на знаење: универзално, регионално, географско. Од самите називи осознаваме за каков вид на знаење станува збор, но ние сакаме да го потенцираме вториот вид на знаење, затоа што таквите информации се достапни за сите членови на одредена етничка и јазична група и се поврзани со познавање

на националната култура. Ова знаење е главна тема на лингво-културата, затоа што се поврзани со националната култура [Верещагин, Костомаров, 1979].

Лингво-културен приод при проучување на фразеолошките единици

Во основа лингво-културата ја содржи кумулативната функција на јазикот, во која јазикот служи како складирање и трансфер објект на колективното искуство, а тие се манифестираат најјасно во фразеологијата. Бидејќи фразеолошкиот материјал е поврзан со природни и географски услови на земјата, со нејзината историја, економија, политика, култура, животот и обичаите на луѓето, односно постои тесна врска со фразеологија на различните сфери на човековата активност. При изучувањето на фразеологијата се јавува проблем поради постоењето на лингво-културната теорија на јазикот и затоа при изучувањето на фразеологија се зема предвид и лингво-културниот аспект, а идејата за културна вредносна компонента е претставена во делата на Е.М. Верещагина, В.Г. Костомарова, Г.Д. Томахина, А.Д. Райхштейна и други.

Лингво-културниот приод при проучување на фразеологија, вклучувајќи ги поговорките и пословиците, ја има главната улога при изучување на странските јазици поради постоењето на дополнителните лингвистички фактори. Лингво-културната анализа на фразеологија е незамислива без повикување на надворешните фактори: историјата на земјата, нејзината култура, начин на живот итн. Фразеологијата го кондензира целиот комплекс на културата и психологијата на еден народ, кој е единствениот начин да се дојде до креативно размислување, кое, пак, е нужно при изучувањето на странските јазици.

Предуслови за успешно трансферирање на поговорките и пословиците од еден во друг јазик

Познавање на една земја, нејзината историја, култура, економија и начин на живот на населението нема само општообразовна вредност, туку и комуникативна. При изучувањето на странските јазици човекот најчесто наидува на тешкотии не само поради постоењето на одреден фонд на зборови и граматички правила, туку најмногу поради постоењето на вакви јазични категории, какви што се поговорките и пословиците особено ако изучуваниот јазик нема слична фразеологија со мајчиниот јазик, каков што е примерот со германскиот и македонскиот јазик. Непознавањето на една земја, чии карактеристики се во основата на ваквите изрази може да доведе до неразбирања на содржината на изјавата како целина. Особено при преводот и при усната комуникација се истакнува значењето на познавањето на карактеристиките на таа земја од која доаѓа изучуваниот

јазик. За правилна употреба на една фраза, идиом, поговорка и пословица треба да се имаат предвид следниве предуслови:

- формата во која е употребена, нејзините лексички, структурни и други карактеристики;
- нејзината главна содржина, како и дополнителна вредност, вклучувајќи го и стилското боење;
- можност за промена, односно нејзината формална и семантичка стабилност;
- ситуацијата или контекст во кој е наведена фразата

[Влахов С.,1963].

При преведувањето односно т.н. трансферирање на поговорките и пословиците од германски и англиски на македонски јазик и обратно за да се зачува доследноста при преносот на информацијата од еден на друг јазик дозволена е и нивна замена со нивните еквиваленти од изучуваниот јазик. Преку наведениов пример сакаме да укажеме на важноста од почитување на веќе наведените предуслови за успешно трансферирање на еден фразеолошки израз од еден на друг јазик.

Пример:

герм. поговорка:

“Kleine Kinder treten der Mutter auf die Schürze, große aufs Herz.”

мак. поговорка:

„Мали деца – мали грижи, големи деца- големи грижи.“

англ. поговорка:

“A little child weighs on your knee, a big one on your heart.”

Доколку наведената германска поговорка ја преведеме буквално на македонски би гласела *„Малите деца одат во skutот на мајката, а големите во срцето“* таа ќе ја задржи формата, но нема да претставува соодветен еквивалент со германската поговорка и затоа е дозволен нивен трансфер со извесни промени со цел доловување на соодветното значење во целниот јазик. Соодветниот трансфер ни го нуди соодветниот превод на македонски кој ќе гласи: *„Мали деца – мали грижи, големи деца-големи грижи“*, што укажува на постоењето на разлики во двата јазици, германскиот и македонскиот.

Кога ќе го погледнеме нејзиниот трансфер, пак, од германски на англиски јазик тогаш ќе воочиме поклопување без никакви промени што укажува на сличностите во нивните јазични системи.

Преку примеров со поговорката како еден вид на фразеолошки изрази сакаме да укажеме на можните препреки на кои наидуваат изучувачите на странски јазици при нивните обиди за правилен трансфер на ваквите

категории на изрази, поради што неретко се случува да дојде до нивно избегнување односно до нивно целосно истиснување од употреба. Со еден ваков проблем се соочуваат не само учениците - изучувачи на странски јазици, туку и наставничкиот кадар како активен корисник на странскиот јазик. Со цел да помогнеме во решавање на овој проблем ние ќе укажеме на степените на еквивалентност.

Видови на еквивалентност

Како најблиска до нашево гледиште е класификацијата на Бергерова (Bergerová 2005:84), која разликува пет вида на еквивалентност и тоа:

1. **Целосна еквивалентност (*Volläquivalenz*)** – која постои кај фразеологизмите, во нашиов случај кај пословиците и поговорките, кои се усогласени на семантичко, структурно и лексичко ниво во двата јазици, и тоа во јазикот- извор и јазикот- цел.

– *Hunde die bellen, aber die Karawane zieht weiter* (D 11, 2002:377)⁴.

Кучињата лаат, а караванот си врви (Велковска 2008:214).

– *Das sind die kleine Fische für mich* (MDI 1976:129)⁵.

Тие се ситни риби за мене (Поп Јовановски 1991:98).

2. **Делумна еквивалентност (*Teiläquivalenz*)** - се однесува на оние изрази кои навистина се усогласени, но постојат јасни разлики во однос на сликовитоста, на лексичкото усогласување, на семантиката или на функцијата. Но, тие се минимални и не влијаат на усогласеното нивното значење и поради тоа ги нарекуваме делумни, а не целосни еквиваленти.

– *Ist die Katze aus dem Haus, tanzen die Mäuse auf dem Tisch* (D11, 2002:401)¹.

Кога ја нема дома мачката, глвците оро играат (Величковски 2009:93).

– *Den Sack schlägt man, den Esel meint man* (D11, 2002: 636)⁶.

Не може по магарето, удира по самарот (Величковски 2009:138).

3. **Нулта еквивалентност (*Nulläquivalenz*)** - кај нефразеолошката еквивалентност, односно при недостиг на синонимен или антонимен еквивалент во јазикот-цел, при што се посегнува кон преведување или кон опишување на дејството.

– *Wenn es dem Esel zu wohl wird, geht er aufs Eis* (D11, 2002: 201)⁷.

Кога на магарето му оди добро, тоа чекори дури и на мраз. Човекот

⁴) DUDEN 11 (1998): *Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten. Wörterbuch der deutschen Idiomatik.*

⁵) Friedrich, W. (1976): *Moderne deutsche Idiomatik. Alphabetisches Wörterbuch mit Definitionen und Beispiele*

⁶) DUDEN 11 (1998): *Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten. Wörterbuch der deutschen Idiomatik.*

⁷) DUDEN 11 (1998): *Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten. Wörterbuch der deutschen Idiomatik.*

што се збогатува одејќи нагоре по патот на успехот лесно може да нагазне и на мраз, односно лесно може да прифати ризик (Д. Кузмановска).

4. **Семантичка еквивалентност (*Semantische Äquivalenz*)** - под овој поим се подразбираат фразеолошки единици кои имаат различна форма, а упатуваат и на разлики во сликовитоста. Единствена заедничка црта им е приближно истото значење и дејството кое го отсликуваат.

– *Immer bleibt der Affe ein Affe werd' er selbst König oder Pfaffe* (WQ: Affe)⁸.

Волкот влакното го менува, ама кудта не ја менува (Велковска 2008:116).

– *Man soll das Fell des Bären verteilen, bevor man ihn erlegt hat* (MDI 1976: 120)⁹.

Прво отепај ја мечката, после продавај ја кожата (Величковски 2009:171).

5. **Лажни пријатели (*Falsche Freunde*)** - се нарекуваат така затоа што се навистина лажни пријатели на преведувачот/ истражувачот. Тие се, во двата јазика, формално идентични, но според значењето немаат ништо заедничко. Според Бергерова (Bergerová 2005:50), заслужуваат најголемо внимание, пред сè, во наставата по јазик.

– *Sie brachte mich auf die Palme* (WQ: Palme)¹⁰.

(*буквално значење: Таа ме полуде.) (Д. Кузмановска)

– Таа ме симна од палмата (Д. Кузмановска).

Преку наведените примери сакаме да укажеме на постоењето на можност за изнаоѓање на соодветен еквивалент при процесот на трансферирање на дадена поговорка или пословица во различни јазици и покрај суштинските разлики кои постојат меѓу нив. Добиените податоци од класифицирањето на поговорките и пословиците во германскиот јазик и нивните еквиваленти во македонскиот јазик, зборуваат за испреплетеноста на двата јазика и на двете јазични култури, и покрај разликите во нивното потекло, во територијалната оддалеченост, во историските влијанија и др. Накратко, сакавме да дадеме осврт на добиените резултати за кои велíme дека не се апсолутни и дека ќе подлежат, се надеваме, и на понатамошни анализи и класифицирања од наша, но и од страна на други научници-истражувачи, кои копаат по рудниците на фразеолошко-лексичкото богатство на народите.

⁸) <http://de.wikipedia.org>

⁹) Friedrich, W. (1976): *Moderne deutsche Idiomatik. Alphabetisches Wörterbuch mit Definitionen und Beispiele*

¹⁰) <http://de.wikipedia.org>

Заклучок

Оваа студијата за поговорки или пословици од лингво-културен аспект, се обидува да укаже на една многу значајна, но честопати изоставена нишка во процесот на преведување на истите од еден на друг јазик, а тоа т.н. лингво-културен аспект. Под овој поим се подразбира нивно разјаснување преку откривање на нивните регионални географски значење и, во некои случаи, инсталирање на дополнителни конотации на истите со национална културна семантика [Мокиенко В.М., 1984].

Лингво-културата игра важна улога во наставниот и во процесот на преведувањето за соодветен трансфер на информации од еден на друг јазик. Таа придонесува за разбирање на текстот и затоа е од големо значење во практика на преведувањето. Поради недоволното нејзино познавање или изучување се судруваме со фактот што многу често се среќаваме со неточности или грешки во преводот од еден на друг јазик.

Притоа сакаме да им помогнеме на изучувачите на странски јазици да ја согледаат можноста за избирање на соодветен еквивалент преку дадениот приказ на анализирани примери според класификацијата на Бергерова (Bergerová 2005:84). Ваквата класификација им дава можност на многумина изучувачи и истражувачи од областа на јазикот да се соочат со проблемот на правилно преведување, односно трансферирање на ваквите фразеолошки изрази од еден на друг јазик.

Сумирајќи ги сите наведените информации можеме да заклучиме дека познавањето на регионалните географски информации содржани во семантиката и фразеологијата, не само што се општо образование за еден човек, туку се и негова нужна образовна нишка. Познавањето на земјата, чиј јазик се изучува, придонесува не само до проширување на меѓусебна комуникација, туку и до полесно совладување на истиот, како и за посоодветно емоционално и естетско изразување на говорителите, иако е малку специфично во споредбата со јазичните способности и вештини.

Библиографија:

Единици на кирилица

1. Величковски Б. (2009): *Македонски пословици и поговорки*. кн.73. Институт за фолклор „Марко Цепенков“ Скопје.
2. Велјановска К. (2002): *Медиумите и фразеологијата. Македонски социолингвистички и филолошки теми*, Скопје: Совет за македонски јазик на Република Македонија, 51-54.
3. Велковска С. (2008): *Македонска фразеологија со мал фразеолошки речник*. Скопје.
4. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г.(1979). *Язык и культура. Лингво-страноведение в пре подавании русского языка как иностранного.*

М.: Высш. шк.

5. Мокиенко В.М.(1984): *Учебная идеография и учебная фразеология// Лингвострановедческий аспект в преподавании русского языка как иностранного*. Воронеж.
6. Поп Јовановски, А.(1991): *Македонски народни пословици*. Студентски збор.1 изд. Скопје.
7. Симоска С. (2000): *Кон македонските еквиваленти на германските сложени именки*. Прва германско – македонска научна конференција: Јазик, литература и култура. 16-19.08.2000, Охрид.
8. Фиданчева И. (2006): *Соматски фраземи сврзани со поимот „глава“ во германскиот и нивниот превод на македонски јазик“*, Скопје IV.

Единици на латиница

9. Bergerová, H.: *Einführung in die deutsche Phraseologie: Ein Reader, Aufgaben- und Übungsbuch, Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2005, 84 S., ISBN 80-7044-690-0.*
10. DUDEN 11 (1998): *Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten. Wörterbuch der deutschen Idiomatik*. Bearb. v. G. Drosdowski u. W. Scholze- Stubenrecht. Mannheim/Leipzig/Wien/Zürich.
11. Fleischer, W. (1997): *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache – 2., durchges.und erg. Aufl. – Tuebingen: Niemeyer.*
12. Friedrich, W. (1976): *Moderne deutsche Idiomatik. Alphabetisches Wörterbuch mit Definitionen und Beispiele*. 2 neubearbeitete Auflage. Max Hueber Verlag. München.
13. Weisgerber, L (1962): *Grundzüge der inhaltbezogenen Grammatik, Von den Kräften der deutschen Sprache I, Düsseldorf, 3 Aufl.*

Интернет страници

14. „*Liste deutscher Redewendungen*”. Преземено на 10 јануари 2010 г. <http://de.wikipedia.org>;